

ZAKON

O ZAŠTITI OD KLEVETE

(Objavljen u "Sl. glasniku RS", br. 37 od 3. avgusta 2001)

OPŠTI DEO

Član 1.

Ovim zakonom uređuju se prihvatljiva ograničenja slobode izražavanja u pogledu građanske odgovornosti za štetu nanесenu ugledu fizičkog ili pravnog lica iznošenjem ili prenošenjem nečег neistinitog i potvrđuje da:

a) pravo na slobodu izražavanja, koje je garantovano Ustavom Republike Srpske i Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, predstavlja jedan od osnova demokratskog društva, posebno kada se radi o pitanjima od političkog i javnog interesa;

b) pravo na slobodu izražavanja štiti sadržaj izražavanja, kao i način na koji je iznesen i ne primenjuje se samo za izražavanja koja se smatraju korisnim ili neuvredljivim nego, takođe i za ona koja mogu da uvrede, šokiraju ili uznemire;

v) sredstva informisanja imaju vrlo značajnu ulogu u demokratskom procesu kao javni posmatrači i snabdevači javnosti informacijama.

TUMAČENJE

Član 2.

Ovaj zakon tumači se tako da se u najvećoj meri obezbedi princip slobode izražavanja.

DEFINICIJE

Član 3.

U smislu ovog zakona:

a) "izražavanje" znači bilo kakvu izjavu, naročito uključujući: svaki usmeni, pisani, audio, vizuelni ili elektronski materijal, bez obzira na sadržaj, formu ili način iznošenja ili prenošenja;

b) "javni organ" znači svaki zakonodavni, sudski, izvršni ili drugi upravni organ, svaki organ koji je imenovan ili ustanovljen u skladu sa zakonom, a obavlja javnu funkciju i pravno lice koje je u vlasništvu ili je kontrolisano od strane jednog od gore navedenih javnih organa;

v) "javni službenik" znači svako lice koje je zaposleno u javnom organu;

g) "autor" je svako lice koje iznosi ili pronosi izražavanje.

GRANICE DELOVANJA ZAKONA

Član 4.

1. Ovaj zakon se primenjuje na sve tužbe za naknadu štete, ukoliko su podnesene povodom nezakonite povrede ugleda izazvane iznošenjem ili pronošenjem nečег neistinitog, bez obzira na vrstu tužbe.

2. Javnim organima nije dozvoljeno da podnose tužbe za klevetu. Javni službenici mogu da podnesu tužbu samo u ličnom svojstvu.

ODGOVORNOST ZA KLEVETU

Član 5.

1. Svako poslovno sposobno lice koje prouzrokuje štetu ugledu fizičkog ili pravnog lica iznošenjem ili pronošenjem izražavanja nečег neistinitog, identifikujući to lice trećem licu, odgovorno je za klevetu, ako je to lice prouzrokovalo štetu u svojstvu autora, urednika ili izdavača izražavanja, ili u svojstvu lica koje je na neki drugi način efikasno kontrolisalo sadržaj tog izražavanja, kao i pravno lice koje je objavilo izražavanje.

2. Lice iz stava 1. ovog člana je odgovorno za izazvanu štetu ako je namerno ili usled nepažnje iznelo ili pronelo izražavanje.

3. Kada se izražavanje odnosi na pitanja od političkog ili javnog interesa, lice iz stava 1. ovog člana je odgovorno za izazvanu štetu iznošenjem ili pronošenjem izražavanja ako je to lice znalo da je izražavanje neistinito ili je nepažnjom zanemarilo neistinitost izražavanja. Isti standard odgovornosti primenjuje se ako je oštećeni bio ili je javni službenik ili je kandidat za funkciju u javnom organu i ako vrši, prema opštem shvatanju javnosti, značajan uticaj na pitanja od političkog ili javnog interesa.

4. Kada se izražavanje odnosi na preminulu osobu, naslednik prvog reda te osobe može podneti tužbu u smislu

ovog zakona ako izražavanje prouzrokuje štetu i njegovom ličnom ugledu.

IZUZECI OD ODGOVORNOSTI

Član 6.

U sledećim slučajevima neće se odgovarati za klevetu:

- a) ako se radi o izražavanju mišljenja ili kada je izražavanje u suštini istinito;
- b) ako je lice koje je navodno prouzrokovalo štetu bilo po zakonu obavezno iznositi ili pronositi izražavanje, ili iznositi ili pronositi izražavanje u toku zakonodavnog, sudskog ili upravnog postupka;
- v) ako je iznošenje ili pronošenje izražavanja bilo razumno.

Kada sud donosi ovakvu odluku, uzima u obzir sve okolnosti slučaja, naročito uključujući: način, oblik i vreme iznošenja ili pronošenja izražavanja, prirodu i stepen prouzrokovane štete, dobronamernosti i pridržavanje opšte prihvaćenih profesionalnih standarda od strane štetnika, verovatnost da bi šteta nastala i da izražavanje nije izneseno ili proneseno, podatak da li izražavanje sadrži objektivnu i tačnu informaciju o izražavanju drugih lica i da li se odnosi na pitanja iz privatnog života oštećenog ili pitanja od političkog ili javnog značaja.

STANDARD DOKAZIVANJA

Član 7.

Pri utvrđivanju odgovornosti i dodeljivanju naknade u smislu ovog zakona potreba za ograničavanjem prava na slobodu izražavanja mora biti jasno utvrđena u skladu sa članom 10. (2) Evropske konvencije o ljudskim pravima i sudskom praksom Evropskog suda za ljudska prava.

OBAVEZA UBLAŽAVANJA

Član 8.

Tužilac u smislu ovog zakona preduzima sve potrebne mere da ublaži svu štetu uzrokovanu navodnim klevetničkim izražavanjem, a naročito uključujući zahtev za ispravku koju upućuje tuženom.

MIRENJE STRANAKA

Član 9.

Čim sud proceni da su se stekli uslovi, ispitaće mogućnost pomirenja stranaka.

ZAŠTITA POVERLJIVIH IZVORA

Član 10.

1. Novinar, kao i svako drugo fizičko lice koje je redovno ili profesionalno uključeno u novinarski posao traženja, primanja ili saopštavanja informacija javnosti, koji je dobio informaciju od poverljivog izvora nije dužan saopštiti izvor informacije. Ovo pravo uključuje pravo da ne otkrije bilo koji dokument koji bi mogao da razotkrije identitet izvora, naročito uključujući: usmene, pisane, audio, vizuelne ili elektronske materijale. Ni pod kakvim okolnostima pravo na neotkrivanje identiteta poverljivog izvora nije ograničeno kontekstom postupka u smislu ovog zakona.

2. Pravo na neotkrivanje identiteta poverljivog izvora odnosi se na svako drugo fizičko lice koje učestvuje u postupku u skladu sa ovim zakonom, a koje kao rezultat svog profesionalnog odnosa sa novinarom ili drugim licem iz stava 1. ovog člana, sazna identitet poverljivog izvora informacije.

NAKNADA ŠTETE

Član 11.

1. Naknada štete vrši se isključivo sa namerom nadoknade štete nanese ugledu oštećenog, a ta nadoknada mora biti proporcionalna prouzrokovanoj šteti. Pri utvrđivanju naknade štete, sud uzima u obzir sve okolnosti slučaja, naročito uključujući sve poduzete mere da bi se ublažila prouzrokovana šteta, kao što su: objavljivanje ispravke, opozivanje izjave ili izvinjenje, činjenicu da li je štetnik stekao novčanu korist učinjenim iznošenjem ili pronošenjem izražavanja, ili činjenicu da bi iznos dodeljene štete mogao imati za posledicu velike materijalne poteškoće ili bankrot štetnika.

2. Sud ne može doneti mere o zabrani ili ograničavanju iznošenja i pronošenja izražavanja pre prvog objavljivanja tog izražavanja.

3. Privremene sudske mere o zabrani pronošenja izražavanja ili zabrani daljnijeg pronošenja mogu biti određene samo kada oštećeni može učiniti sasvim verovatnim da je izražavanje izazvalo štetu oštećenom i da će oštećeni trpeti nepopravljivu štetu kao rezultat pronošenja ili daljeg pronošenja izražavanja. Stalna sudska mera o zabrani pronošenja izražavanja ili zabrani daljnijeg pronošenja može se primenjivati samo na posebno

izražavanje/izražavanja, odnosno izražavanja za koja je utvrđeno da su nezakonita, kao i na posebno lice/lica za koje je utvrđeno da je odgovorno za iznošenje ili pronošnje izražavanja.

ROKOVI ZASTARELOSTI

Član 12.

1. Rok za podnošenje tužbe u smislu zakona je tri meseca od dana kada je tužilac saznao ili mogao saznati za izražavanje i identitet osobe koja je prouzrokovala štetu i ni u kom slučaju se ne može produžiti nakon jedne godine, od dana kada je izražavanje izneseno trećem licu.

2. Ako tužilac umre nakon početka, ili pre okončanja postupka njegov naslednik prvog stepena može da nastavi postupak u ime umrlog, ako se naslednik obrati sudu u roku od tri meseca od dana smrti tužioca i izjavi da želi da nastavi postupak.

ODNOS OVOG ZAKONA PREMA DRUGIM ZAKONIMA

Član 13.

Ovaj zakon je lex specialis u odnosu na sve druge zakone. Za sve što nije regulisano ovim zakonom primenjivaće se odredbe Zakona o obligacionim odnosima, Zakona o izvršnom postupku i Zakona o parničnom postupku koji su na snazi u Republici Srpskoj.

PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 14.

1. Danom stupanja na snagu ovog zakona, krivični postupak započeo za dela iz čl. 174. do 182. Krivičnog zakonika Republike Srpske, a nije okončan do dana stupanja na snagu ovog zakona, će se obustaviti.

2. Krivične sankcije izrečene pravosnažnom presudom za dela iz člana 174. do 182. Krivičnog zakonika Republike Srpske danom stupanja na snagu ovog zakona, neće se izvršiti.

3. Svi zainteresovani tužioci imaju pravo da u roku od tri meseca od dana obustavljanja krivičnog postupka i obustavljanja izvršenja krivične sankcije, podnesu tužbu u smislu ovog zakona, pod uslovom da takva tužba ispunjava sve ostale uslove koji su sadržani u ovom zakonu.

4. Postupak za sve parnične tužbe na teritoriji Republike Srpske koje nisu rešene do dana stupanja na snagu ovog zakona nastaviće se i okončati u skladu sa zakonom na osnovu kojeg je i započeo.

STUPANJE NA SNAGU

Član 15.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku Republike Srpske".